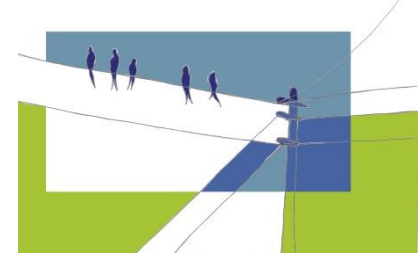

Open Dialogue

verbinding maken, vanaf de crisis

Samen naar Wonderland
6 december 2019 , Antwerpen
Dag Van Wetter, PC Sint-Amandus Beernem

indeling

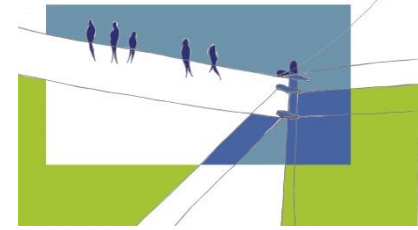
- Zorgcircuit Psychose Noord-West-Vlaanderen
- keuze voor Open Dialogue - waarom
- Open Dialogue – visie en principes
verbinding maken, vanaf de crisis – ruimer dan psychose
- impact op mensen samen
- onderweg met Open Dialogue

zorgcircuit psychose

verbindend spreken

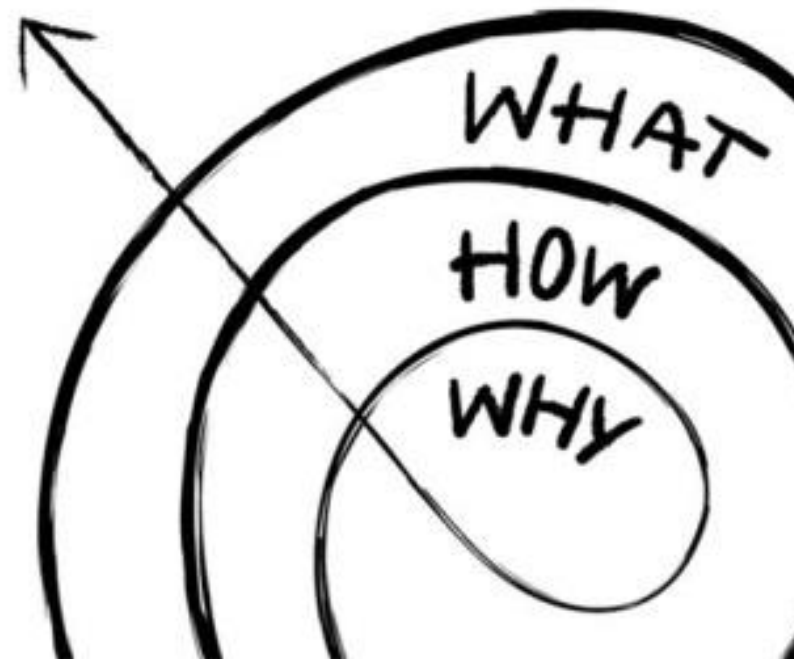
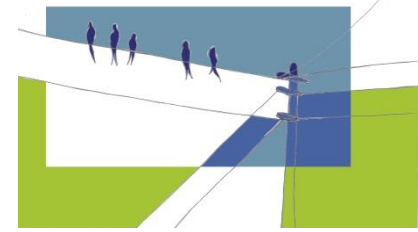
zorgcircuit psychose

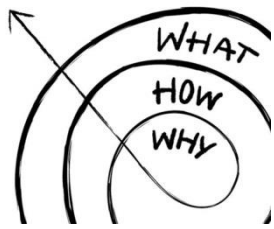
- Zorgcircuit Psychose Noord-West-Vlaanderen
 - samenwerking met en voor de mensen zelf
 - bredere afstemming – triade – verbinding maken

www.verbindendsprekenmetpsychose.com
- ondersteuning van familie en andere naastbetrokkenen
 - De Stem, praatkoffie psychose www.praatkoffie-destem.be
 - InfoP – info- en gespreksgroep
 - Compas – copingcursus
- MVIP – Mobiel Vroeg Interventieteam Psychose
- **blijvend leren ons flexibel af te stemmen, op maat van de persoon zelf + eigen netwerk**
 - > inspirerende praktijkvoorbeelden zoeken die elders blijken te werken...zoals Open Dialogue

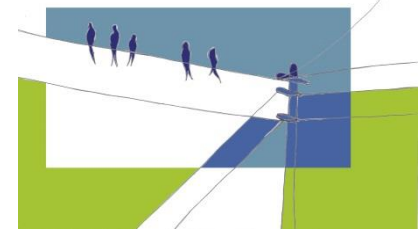
starten met 'waarom'...

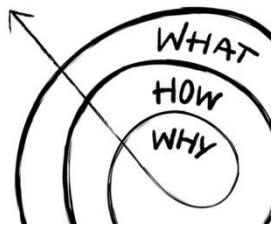
(Simon Sinek, Start with why)

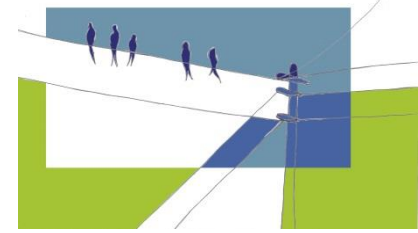
starten met 'waarom'...

- vanuit **MVIP**: de bedoeling van een eerste gesprek is enkel dat er een tweede gesprek komt...
- vanuit **praatkaffee psychose De Stem**:
wat we van familie en naastbetrokkenen kunnen leren,
wanneer we ons ook zélf als medebetrokkene opstellen...
(verbinding zoekend, ondersteunend, lerend van andere betrokkenen)
- **dr. Stephan De Bruyne**:
“ik wil een expert zijn die geen last heeft van zijn expertise...”
- **Cis Dewaele** over outreachend werken: “wie participeert bij wie?”
- hulpverleners is **←→** hoe kunnen we **compagnons** zijn?
verbinding maken + rol van anderen hierin?
hoe andere compagnons hierin betrekken?

starten met 'waarom'...

- wat we van de Chinezen kunnen leren... crisis

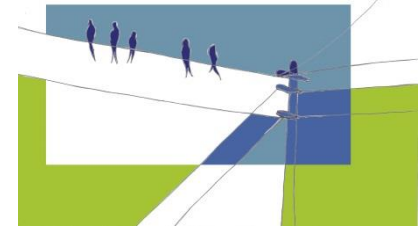
危机

- wat we van de Finnen kunnen leren...
Open Dialogue

Guiding Principles of the Open Dialogue Approach:

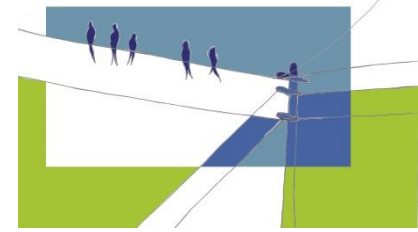
1. IMMEDIATE HELP
2. FAMILY / SOCIAL NETWORK PERSPECTIVE
3. FLEXIBILITY AND MOBILITY
4. RESPONSIBILITY
5. PSYCHOLOGICAL CONTINUITY
6. TOLERANCE OF UNCERTAINTY
7. DIALOGUE (& POLYPHONY)

Open Dialogue

- **Jaakko Seikkula**
psycholoog en psychotherapeut uit Finland, West-Lapland
- uit 30 jaar **praktijkonderzoek**, navolging in andere Europese regio's
- **zo snel mogelijk verbinding en samenspraak** met alle betrokkenen
- **open luisteren** naar de verschillende ervaringen en perspectieven
- **zonder uitstel** vanaf de crisissituatie verbinding zoeken
- **kracht van verbinding, nabijheid, spreken en luisteren** met en tussen mensen
- rond **klachten & krachten** bij persoon zelf - **bezorgdheden & hulpbronnen** bij omgeving
- focus op het **hier-en-nu**
- **samen zoeken** naar mogelijke betekenis, doelen en kansen
- **tijd en toekomst te winnen**
- **volgehouden dialoog** met de diverse betrokken partijen
- **ondersteunend netwerk** dat pijnlijke ervaringen of crisis dragelijk maakt

Open Dialogue

- ontwikkeld vanaf de vroege jaren 1980, door een groep hulpverleners, waarvan de meesten getraind waren in need-adapted treatment en familietherapie, op zoek naar een **manier om het aanbod te verbeteren** in West-Lapland
- **netwerkbijeenkomsten** vanaf 1984
- **systematisch praktijkonderzoek** van deze benadering sinds 1988, integratie vanuit need-adapted treatment, systeem-/familietherapie, psycho-dynamische therapie, ...
- **systematisch een gerichte training** voor bijna het volledige team sinds 1989
- **eerst de praktijk**, daarna de theorie
- **voortdurende reflectie** - leren van praktijkervaringen en feedback rond wat werkt en wat daarbij nodig is

7 Open Dialogue kernprincipes: vanuit twee invalshoeken

een manier om het aanbod
te organiseren

1. onmiddellijke hulp
2. sociaal netwerk perspectief
3. flexibiliteit and mobiliteit
4. verantwoordelijkheid
5. psychologische continuïteit

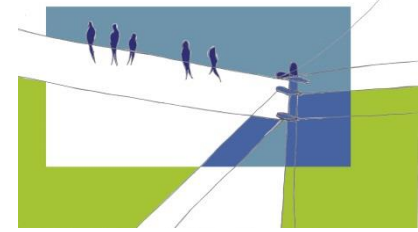
een manier van mensen
nabij zijn

6. tolerantie van onzekerheid
7. dialogisme en meerstemmigheid

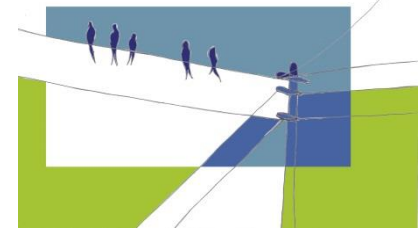
1) onmiddellijke reactie

implementatie en valkuilen

- crisis als **kans en keerpunt** (“the window is open”)
- belang van de **eerste respons**
 - behalve voor crisisdiensten is het erg moeilijk om een eerste samenkomst te hebben binnen 24 uur
 - wel: vanaf het prille begin inzetten op **verbinding, respons, leggen van contacten, uitnodigen**
 - eerste samenkomst wordt gepland vanuit deze eerste contacten
- de cliënt en mensen uit zijn/haar persoonlijk en professioneel netwerk **erkennen, betrekken en samen ondersteunen**

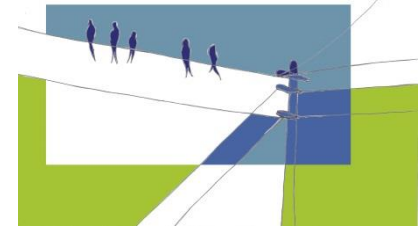
2) sociale netwerk betrekken

implementatie en valkuilen

- **sociaal netwerk perspectief:**
niet de “geïdentificeerde patiënt” is de focus,
maar de **relaties** met zijn/haar belangrijke mensen
- het belang van het **samenbrengen van mensen**
- **erbij betrekken wie al betrokken was:**
familie, vrienden, werk, school, buurt, ontspanning, ...
- wie betrekken? dit gaat via de persoon zelf
- de verwijzer help de eerste samenkomst organiseren
- vanuit de eerste dialoog worden meestal nog andere mensen voorgesteld
- het team richt zich tot de ruime omgeving en er worden zowel in de thuissituatie als in de voorziening, **per begeleiding telkens andere mensen actief betrokken**
- hoe behoud je overzicht?

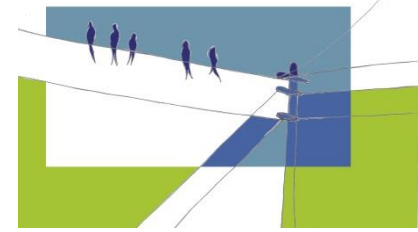
3) flexibiliteit en mobiliteit

praktijk – ontwikkeling en valkuilen

- **loslaten** van vaste structuren en gewoontes
- **tijd**
 - > het moment samen plannen
 - > vooraf het Open Dialogue proces toelichten, met nadruk op iedereen beluisteren
 - > tijd en ruimte om te luisteren en te spreken
- **plaats**
 - > waar mogelijk in de leefcontext van een persoon
 - > “wat heeft ons hier samengebracht?”
- **inhoud**
 - > focus op het hier-en-nu
 - > “waren willen jullie ‘t nu over hebben?”
 - > vraaggestuurd, de **verdere behandeling** samen plannen en evalueren
- out of the box samen denken en handelen,
vanuit verschillende rollen, teams en achtergronden

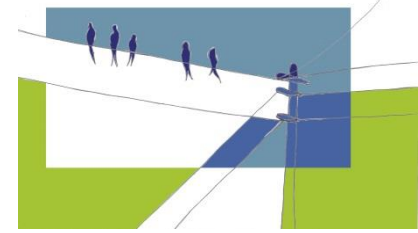
4) verantwoordelijkheid opnemen

praktijk – ontwikkeling en valkuilen

- de eerste gecontacteerde hulpverlener neemt de verantwoordelijkheid om de eerste samenkomst met familie en netwerk te organiseren
- niet: dit is niet voor ons (van het kastje naar de muur)
- wel: **wat kunnen we doen, wie kunnen we betrekken, wie kunnen we met wie in contact brengen**
- nodig: **engagements van collega's van andere teams** om mee op vragen in te gaan
- een verantwoordelijkheid die verder als team/netwerk wordt **samen gedeeld en gedragen**

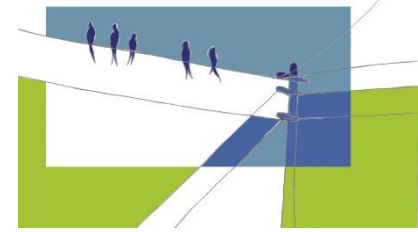
5) psychologische continuïteit verzekeren

praktijk – ontwikkeling en valkuilen

- zo weinig mogelijk haperende overgangen van de ene setting naar de andere
- samenwerking en vasthouden **over verschillende settings heen**
- **de tijd die nodig is**
- specifieke vaardigheden en opleiding nodig, maar de werkzame kracht ligt in **verdere dialoog en verbinding**, niet in techniek of protocols
- vanuit de samenkomsten, zijn aanvullende gesprekken of specialistische behandelingen tussendoor altijd mogelijk

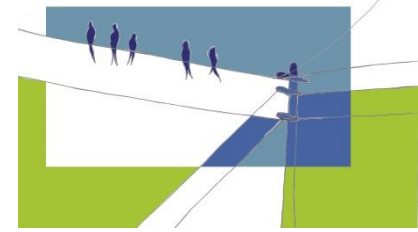
6) onzekerheid kunnen toelaten

praktijk – ontwikkeling en valkuilen

- tolerantie van **onzekerheid, (nog) niet weten**
- geen vooraf bedacht therapeutisch plan
- hulpverleners zijn niet de bestuurders van het proces, maar zorgen ervoor dat er ruimte is voor dialoog – en samen dragen
- **samen opbouwen van de veiligheid** dat de persoon en de familie niet worden alleen gelaten, dat iedereen wordt gehoord
- de betrokken **hulpverleners reflecteren openlijk** mee – mensen kiezen daarna zelf waarop ze nog willen reageren en zo ontstaan verdere plannen
- **zorgen dat iedereen weer verder kan**, tot de volgende keer
- intussen ontrolt het leven zich en werk je met **wat zich aandient**: hoe is 't nu met jullie? waar kunnen we het over hebben?...

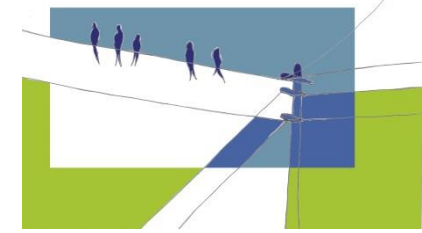
7) dialogisch werken / meerstemmigheid

praktijk - ontwikkeling en valkuilen

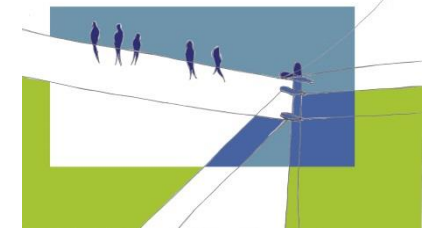
- ontmoetingen gericht op **faciliteren van gesprek en beweging**, niet zozeer verandering – belang van de **openheid** van spreken
- naast **horizontale dialoog** (verbinding tussen mensen) ontstaat er ook een **verticale/interne dialoog** waardoor de persoon en familie/naasten **samen terug vat krijgen** op hun leven
- de **open reflecties** tussen de twee OD-begeleiders stimuleren de verdere dialoog
- elke dialoog, ontmoeting is anders – van mens tot mens
- maar: we zijn vaak gefocust op verandering, vooruitgang, sturing
 - **‘oplossing’ of ‘perspectieven’ komen uit de dialoog**, niet rechtstreeks uit het behandelplan
 - **‘open’ naar deelnemers**: iedereen aanwezig die een bijdrage kan leveren
 - **‘open’ naar inhoud**: alle meningen (voices) komen aan bod en ook hulpverleners mogen (openlijk) van mening verschillen

outcome onderzoek West-Lapland

	OD (All)	OD (Hospital)	Control Group	Sig.
Sample Size	108	75	1763	
>30 days in hospital	18.5%	54.5%	94.4%	0.00
Re-admission	45.4%	63.6%	90.5%	0.00
Neuroleptics (at some point)	54.6%	63.6%	97.3%	0.00
Disability Allowance (follow up)	33%	44.1%	61%	0.01

19 year
Follow-up
2018

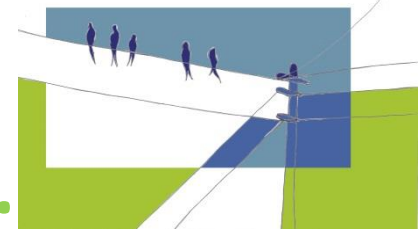
ODDESSI Trial UK

ODDESSI is een onderzoeksprogramma van 5 jaar van de overheid NHS, bestaande uit 5 onderdelen:

- **ontwikkeling van regionale Open Dialogue hulpverlening in 5 Trusts**
hoofddoel is het waarborgen van de continuïteit van de zorg georganiseerd rond Open Dialogue bijeenkomsten, met een groep opgeleide hulpverleners
- **eerste evaluatie van 2 teams rond modelgetrouwheid**
eerste onderzoek om aan te tonen dat het Open Dialogue model kan werken in de NHS + beoordeling van de getrouwheid aan het model
- **Random Control Trial – gegevens van alle 5 Trusts (resultaten in 2020)**
- **kwalitatief onderzoek**
focusgroepen met alle betrokkenen: een narratief en gedetailleerd beeld van de ervaring van degenen die een OD-aanpak ontvangen en aanbieden
- **rol en evaluatie van de ervaringswerkers**

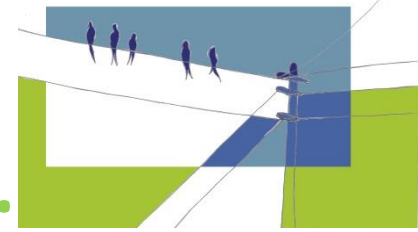
gebundelde resultaten uit onderzoek regio's Finland, UK, Denemarken, Italië,...

tevredenheid van alle betrokkenen

- hoge tevredenheid van gebruikers, familieleden/naastbetrokkenen en teamleden rond de aangeboden hulpverlening
- gebruikers, familieleden/naastbetrokkenen
 - benadrukken de **impact en waarde** van beluisterd worden, gezamenlijke besluitvorming, wederzijdse steun, begrip en verbinding, incl. voorkomen van ziekenhuisopname
 - waarderen de **veilige ruimte** *'to say the otherwise unsayable'*; betekenis geven aan de ervaringen met ziekte in menselijke termen; de openheid voor ieders perspectieven; gevoel van een vertrouwensrelatie relatie met de hulpverleners
- medewerkers
 - sluit aan bij hun **waarden en redenen van hun keuze** om hulpverlener te worden
 - rapporteren een **cultuuromslag**: significante veranderingen, zowel in attitudes op de werkplek, als in taalgebruik en dagelijkse praktijk
 - ontwikkelen meer **vertrouwen** in hun collega's
 - nieuwe, zeer betekenisvolle **levenservaringen**: dat men als mens doorheen deze processen van diepgaande training en praktijk sterk groeit

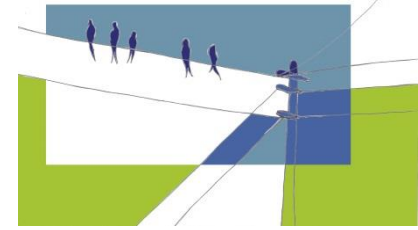
gebundelde resultaten uit onderzoek regio's Finland, UK, Denemarken, Italië,...

grotere effectiviteit en impact op korte en lange termijn – daardoor ook kostenbesparend

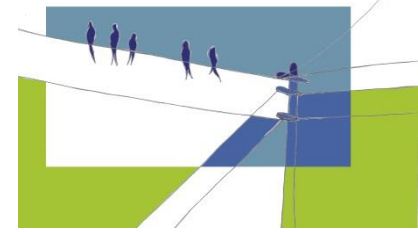
- Fins rapport in voorbereiding, waaruit blijkt dat Open Dialogue-hulpverlening goedkoper is dan andere psychiatrische hulpverlening
- minder ingrijpen noodzakelijk
- minder (lange) ziekenhuisopname
- minder medicatie
- lagere terugvalpercentages
- minder invaliditeitsuitkering
- hogere niveaus van verdere opleiding en werkgelegenheid
- betere samenwerking tussen instanties

op weg met Open Dialogue

- **in onze regio Noord-West-Vlaanderen 2 congressen georganiseerd, 2016 en 2017,**
 - eerste Open Dialogue initiatief in België
 - samen met Jaakko Seikkula en andere projecten van verschillende Europese regio's (Finland, Denemarken, UK, Italië) inspiratie en daadkracht verzameld
 - extra masterclasses voor teamleden – directies – psychiaters
- sinds eerste congres in 2016 opstart **Open Dialogue Academie (ODA)**
 - Open Dialogue **leesgroep** – verdere verdieping met prof. dr. Stijn Vanheule
 - Open Dialogue **intervisiegroep** – uitwisseling van praktijkvoorbeelden
 - voorbereiding **trainingsprogramma** Open Dialogue voor de diverse partners
- sinds tweede congres in 2017 nieuw hoofdstuk met onze pioniers en compagnons: de 7 kernprincipes van Open Dialogue binnen onze praktijk ontwikkelen **nu al, telkens opnieuw, situatie per situatie, zoveel mogelijk met vereende krachten Open Dialogue praktijken leren waarmaken - en wat daarvoor nodig is**
- onderhandelingen met de FOD Vormingscel Art. 107 voor ondersteuning bij organisatie van eerste **Open Dialogue foundation trainingsprogramma's** in België

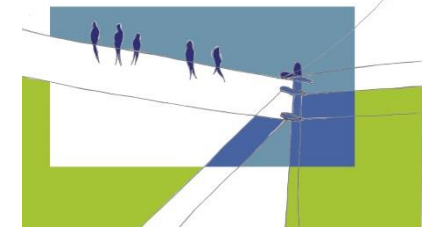
op weg met Open Dialogue

- **juni 2018**
 - **SWOT-dag** met voortrekkers en leidinggevenden van de verschillende partners, begeleid door Dorte Elleby en Sune Kragelund (Open Dialogue Aarhus, DK)
 - eerste vertaling Deens ‘**draaiboek**’ proces met OD-principes (telkens opnieuw en anders)
- **14-16 september 2018**
deelname aan **founding meeting of the Open Dialogue Trainers Network** in Helsinki
- **oktober 2018**
 - **Open Dialogue Engagementsdag** met onze directies, psychiaters, beleidsmakers en OD-facilitators, samen met Nick Putman van Open Dialogue UK
 - **Nationale Conferentie art. 107** van de FOD, met Open Dialogue als belangrijk thema, met key-note (Nick Putman) en workshops (Dorte Elleby, Sune Kragelund)
- **november 2018**
een **Open Minds Award** (Zorgnet-Icuro), als "duurzame innovatie naar een betere geestelijke gezondheidszorg en met betekenisvolle zorg voor elkaar"
- **14-16 mei 2019**
praktijkuitwisseling met de vele Open Dialogue initiatieven in **Aarhus, DK** - met Peter Dierinck

vooral steeds meer nieuwe Open Dialogue begeleidingen, met steeds ruimere betrokkenheid...

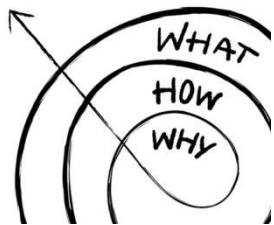
1 van de vele voorbeelden in Aarhus, DK

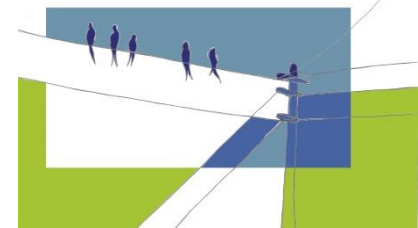
Ungetilbuddet Malmøgade

- jongerenaanbod op vraag van de lokale overheid, sinds 2016
- 'jeugdherberg' met 14 appartementen voor jongeren 18-24 jaar, met "social challenges beyond homelessness" (criminaliteit, psychische problemen, druggebruik)
- **"iedereen moet een plaats hebben om te slapen"**: vertrekpunt voor alle opgevangen jongeren om een eigen vorm van accommodatie te vinden, ipv terug naar straat
- **"jongeren altijd nieuwe kansen te geven, steeds weer opnieuw – een springplank die hen weer richting geeft in het leven"**
 - Open Dialogue als rode draad in de werking.
 - 75% minder geweldincidenten en conflicten. Agressie wordt niet getolereerd, maar zorgt voor een tijdelijke time-out. Bij terugkomst opnieuw een Open Dialogue bijeenkomst om na te gaan waar het de vorige keer moeilijk liep.
 - na verblijf zijn er nog 2x/week nabehandelingsbijeenkomsten
- samenwerking met studenten als vrijwilligers: jongeren willen graag leeftijdsgenoten als buddy (via de bijzonder dynamische buddydienst Følgeven 'volgvriend')

geleerd van andere Open Dialogue projecten

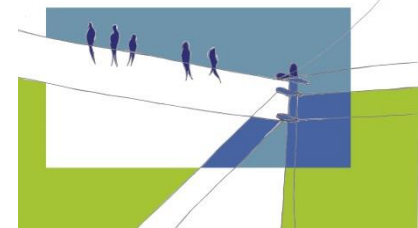

hulpverlening bij mensen met een psychische kwetsbaarheid of in een crisis is niet louter een GGZ-probleem

ook de **naaste en ruimere omgeving** krijgt een rol
door deze echt **actief te betrekken én mee te ondersteunen**

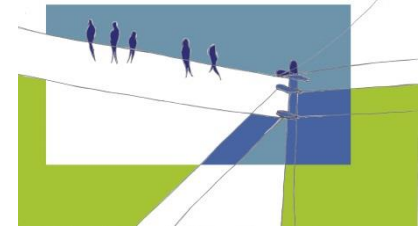
- **verbindend spreken met iedereen die eigenlijk al betrokken is** de persoon zelf, de andere 'naastbetrokkenen' die de persoon zelf als belangrijk benoemt: familieleden, mantelzorgers, vrienden, mensen uit de buurt, hulpverleners, andere compagnons, ...
- **ruimer kwartiermaken met anderen** die mogelijk een ondersteunende of gastvrije rol kunnen spelen

Open Dialogue ...

- nodigt uit tot **out of the box** denken over samenwerkingen
- triggert medewerkers om de **paden te verlaten** en zich zélf op te stellen als **actieve participant**
- zorgt voor punthoofden bij **teamverantwoordelijken** (uurroosters, dagplanning, ...)
- zorgt voor meer **brede mede-betrokkenheid**
- is vooral een **ingesteldheid, visie en aanpak** – geen wondermiddel
- belangrijk om zich **telkens weer opnieuw te organiseren** rond de betrokken mensen, vanuit de verschillende OD-principes

starten met Open Dialogue ...

“De beste manier om ergens aan te beginnen, is gewoon te starten – en daarvoor de juiste mensen bij elkaar te brengen”

- wat herken je nu al uit jouw huidige manier van werken, maar wil je **vanaf nu een stap verder** in gaan?
- ipv te wachten tot alles geregeld is en we er klaar voor zijn... **wat kunnen we een volgende keer wél al anders doen?**
- een compagnon ben je nooit alleen – **wie wil je erbij betrekken?**
- ...

"**Leer** zo te **luisteren** dat anderen worden uitgenodigd om te **spreken**.
Leer zo te **spreken** dat anderen worden uitgenodigd om te **luisteren**."

een pad ontstaat door
er **samen** op te lopen